

Rozwój mowy dziecka

Etap rozwoju mowy	Wiek dziecka	Ogólna charakterystyka okresu
Okres melodii	0-1	<p>Jest to faza przygotowawcza w rozwoju mowy. W okresie tym pojawiają się formy wokalne, poprzedzające rozwój mowy właściwej (krzyk, głuźnienie, gaworzenie i echolalia), oraz towarzyszące im formy awokalne (mimika, pantomimika), za pomocą których dziecko sygnalizuje swoje niezaspokojone potrzeby biologiczne. W fazie melodii można wyróżnić następujące fazy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pierwsze formy komunikacji z matką poprzez krzyk; - między 2 i 3 miesiąca pojawia się głuźnienie (gruchanie) – charakteryzuje się ono wydawaniem przez dziecko specyficznych dźwięków- samogłosek, spółgłosek, grup samogłoskowych i spółgłoskowych (np. gli, tli, kli, gla, bli, ebw itp.). Gruchanie jest oznaką dobrego samopoczucia, początkowo pojawia się samorzutnie, później zostaje skojarzone z widokiem bliskiej osoby. - około 6 miesiąca występuje faza gaworzenia, w której dziecko powtarza dźwięki zasłyszane z otoczenia. Na początku tego okresu pojawiają się pierwsze sylaby (ma, ta, ba, później ma- ma, ta –ta, ba –ba), które dziecko powtarza wielokrotnie, nie przypisując im jednak jeszcze żadnego znaczenia. Gaworzenie jest swoistym treningiem słuchu, dostarcza dziecku informacji, że odpowiednie ułożenie narządów mowy powoduje wydawanie określonych dźwięków. - ostatnią fazą w okresie melodii jest faza echolalii, która pojawia się około 10 miesiąca życia. Echolalia polega na powtarzaniu własnych i zasłyszanych słów, które dziecko stopniowo doskonali metodą prób i błędów. Konfrontacja powtarzanych dźwięków z otoczeniem prowadzi stopniowo do rozumienia pierwszych słów (np. mama, baba), które pojawia się zwykle jeszcze w pierwszym roku życia.

**Okres
wyrazu**

1-2

Po ukończeniu pierwszego roku życia, wraz ze pojawianiem się coraz to nowych doświadczeń w życiu dziecka, następuje znaczący postęp w rozwoju mowy, która staje się narzędziem eksploracji świata. Dziecko rozumie już wiele słów, wyrażeń i zdań, choć samo nie jest jeszcze w stanie ich wszystkich wypowiedzieć.

Potrafi wypowiadać wszystkie samogłoski z wyjątkiem samogłosek nosowych a, ę. W tym okresie doskonali się artykulacja spółgłosek: m, p, b, m., t, d, n, k, ś, ć, czasami także ź i dź, zaś pozostałe spółgłoski są zwykle zastępowane łatwiejszymi.

Dziecko upraszcza na ogół grupy spółgłoskowe (np. ciocia-tota), często zdarza się także, że wypowiada jedynie pierwsze sylaby wyrazów lub same końcówki. W tym okresie powstają pierwsze wypowiedzi dwuwyrazowe, np. baba ała (babcia dała).

<p>Okres zdania</p>	<p>2-3</p>	<p>Mowa dziecka podlega dalszemu procesowi doskonalenia. Dziecko zazwyczaj wymawia poprawnie wszystkie samogłoski oraz następujące spółgłoski: wargowe p, b, m, oraz zmiękczone: pi, bi, mi; wargowo - zębowe: f, f, w, wi; środkowojęzykowe: ś, ź, ć, dź, ń, ki, gi; tylnojęzykowe: k, g, ch; przedniojęzykowo - zębowe: t, d, n; przedniojęzykowo – dźwiękowe: l. W końcowym okresie fazy zdania mogą pojawić się również głoski: przedniojęzykowo - zębowe: s, z, c, dz oraz środkowojęzykowe: ś, ź, ć, dź.</p> <p>Ważną cechą tego okresu jest fakt, że choć dziecko nie jest jeszcze w stanie poprawnie artykułować wszystkich głosek, to jednak dzięki dobrze wyrobionemu słuchowi fonetycznemu jest świadome, jak dana głoska powinna brzmieć i potrafi wyróżnić ją w wyrazie. W tym czasie nierzadko pojawia się w związku z tym poprawianie mowy dorosłych, którzy zwracając się do dzieci spieszczają wymowę niektórych słów.</p> <p>W tej fazie dziecko zaczyna posługiwać się zdaniami, które na początku składają się z 2-3 wyrazów i stopniowo stają się coraz bardziej rozbudowane, 4-5 wyrazowe.</p>
<p>Okres swoistej mowy dziecięcej</p>	<p>3-7</p>	<p>W okresie mowy swoistej następuje dalszy rozwój umiejętności artykulacyjnych, zasobu słownictwa oraz zdolności budowania zdań złożonych. Mimo tego, mowa dziecka wciąż pozostaje daleka od doskonałości. W fazie tej występuje wiele charakterystycznych błędów, które składają się na charakterystyczny wzorzec swoistej mowy dziecięcej, takie jak: skracanie wyrazów poprzez opuszczanie sylaby początkowej i końcowej (np. komotywa – lokomotywa), przestawianie głosek (np. kordła- kołdra), tworzenie neologizmów poprzez kontaminację (np. zakluczyć – zamknąć drzwi kluczem) lub na podstawie funkcji (np. prasowaczka – żelazko). Rozwój mowy powinien zakończyć się około 6 – 7 roku życia, choć w niektórych przypadkach okres ten może być nieco dłuższy.</p>

Kiedy należy udać się z dzieckiem do specjalisty:

Z dzieckiem 2 – letnim

- gdy wymawia tylko pojedyncze dźwięki zamiast wyrazów, zwłaszcza jeśli w okresie niemowlęcym dziecko nie gaworzyło lub gaworzenie było mało nasilone
- gdy wymawia dźwięki w taki sposób, że jego wypowiedź jest całkowicie niezrozumiała dla osoby obcej

Z dzieckiem 3 – letnim

- gdy wsuwa język między zęby przy wymawianiu głosek t, d, n, l, ś, ź, ć, dź

Z dzieckiem 4 – letnim

- gdy zamiast głoski f, w wymawia p, b, h
np. fotel → potel lub hotel, żyrafa → żyrapa lub żyraha, wałek → bałek
- lub zamiast k, g wymawia t, d
np. kotek → totet, mąka → mąta, góra → dóra, kogut → kodut
- lub zamiast s, z, c, dz wymawia ś, ź, ć, dź
np. samochód → śamochód, zamek → źamek, cukierek → cukierek
- lub zamiast r wymawia j
np. rakieta → jakieta, krowa → kjowa, drabina → djabina
- lub zamiast c, dz wymawia s, z
np. cebula → sebulą, słońce → słońse, dzwonek → zwonek, pędzel → pęzel
- gdy ubezdźwięcznia głoski dźwięczne, np. zamiast b wymawia p, zamiast w wymawia f itd.
np. boli → poli, woda → fota, zegar → sekar, dzwoni → cfonti
- gdy wsuwa język między zęby przy wymawianiu głosek (tak jak u 3 – latka) + s, z, c, dz

Z dzieckiem 5/6 – letnim

- gdy zamiast głosek sz, rz, cz, dź wymawia s, z, c, dz
np. szafa → safa, żaba → zaba, czołg → cołg, dżem → dzem
lub zamiast r wymawia l lub ł
np. ryba → lyba lub łyba, torba → tolba lub tołba
- gdy wsuwa język między zęby przy wymawianiu głosek (tak jak u 4 – latka) + sz, rz, cz, dź
- przestawia sylaby w obrębie wyrazu lub skraca wyrazy